

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 141/07-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. júna 2007 predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov R. B. a M. B., obaja bytom Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 Listiny základných práv a slobôd a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na ochranu ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd v spojení s čl. 13 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 4 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd, podľa čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 1 Listiny základných práv a slobôd, podľa čl. 14 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 Listiny základných práv a slobôd, podľa čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 3 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, zákazu diskriminácie podľa čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 3 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a podľa čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Martin č. k. 10 C 69/2006-27 z 25. mája 2006 a uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 5 Co 294/06-40 z 20. novembra 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť sťažovateľov R. B. a M. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. marca 2007 doručená sťažnosť R. B. a M. B., obaja bytom Ž. (ďalej len „sťažovatelia), ku ktorej nebolo pripojené splnomocnenie advokáta na zastupovanie sťažovateľov pred ústavným súdom, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a podľa čl. 37 ods. 2 listiny, základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, základného práva na ochranu ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a podľa čl. 10 ods. 1 listiny v spojení s čl. 13 ods. 1 a 4 ústavy, podľa čl. 4 ods. 1 a 4 listiny, podľa čl. 12 ods. 1 ústavy a podľa čl. 1 listiny, podľa čl. 14 ústavy a podľa čl. 5 listiny, podľa čl. 12 ods. 4 ústavy a podľa čl. 3 ods. 3 listiny, zákazu diskriminácie podľa čl. 12 ods. 2 ústavy a podľa čl. 3 ods. 3 listiny a podľa čl. 14 dohovoru uznesením Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 69/2006-27 z 25. mája 2006 a uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 294/06-40 z 20. novembra 2006. Ako vyplýva z obsahu sťažnosti, sťažovatelia ňou sledujú zrušenie uznesenia okresného súdu č. k. 10 C 69/2006-27 z 25. mája 2006 a uznesenia krajského súdu č. k. 5 Co 294/06-40 z 20. novembra 2006 a priznanie primeraného odškodnenia za spôsobenú nemajetkovú a morálnu ujmu.

Ako vyplýva z podanej sťažnosti a napadnutých rozhodnutí, sťažovatelia sa v konaní pred okresným súdom domáhali od Slovenskej republiky zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) zaplatať čiastky 600 000 Sk s prísl. z dôvodu náhrady škody, ktorá im mala byť spôsobená konaním Okresného súdu Žilina na tom skutkovom základe, že 22. júna 2005 požiadali Okresný súd Žilina o poskytnutie informácie, či občan ako účastník konania má právo podávať svoje

písomné podania prostredníctvom podateľne Okresného súdu Žilina, ak sú tieto adresované Okresnému súdu Čadca a týkajú sa veci, ktorá bola tomuto okresnému súdu postúpená z Okresného súdu Žilina. V odpovedi Okresného súdu Žilina z 8. júla 2005 im bolo oznámené, že doručovanie zásielok mimo súdneho konania medzi úlohy súdu nepatrí. Následne na obdobné podanie z 22. augusta 2006 dostali sťažovatelia odpoveď z ministerstva zo 7. septembra 2006, v zmysle ktorého účastník konania môže podávať svoje podania prostredníctvom Okresného súdu Žilina, aj keď ide o podania adresované inému súdu, v dôsledku čoho je podľa názoru sťažovateľov zrejmé, že Okresný súd Žilina ich informoval nepravdivo, zavádzajúco a účelovo, čím nesprávnym úradným postupom Okresného súdu Žilina bola sťažovateľom spôsobená vážna ujma na ich základných právach.

Okresný súd vyzval sťažovateľov na opravu a doplnenie ich návrhu a na upresnenie, v čom spočíva nesprávny úradný postup Okresného súdu Žilina, akým spôsobom im škoda vznikla a z čoho pozostáva, a najmä, aby preukázali predbežné prerokovanie nároku s ministerstvom. Sťažovatelia vo svojej odpovedi uviedli, že k predbežnému prerokovaniu nároku nedošlo a okresný súd uznesením č. k. 10 C 69/2006-27 z 25. mája 2006 konanie s poukazom na ustanovenie § 104 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zastavil, pričom toto svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že osoba, ktorej bola spôsobená škoda nesprávnym úradným postupom štátu, sa môže so žalobou o náhradu škody obrátiť na súd až po tom, keď svoj nárok predbežne prerokuje s ministerstvom v zmysle § 15 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a ono neuspokojí ich uplatnený nárok do šiestich mesiacov od podania žiadosti.

Na základe odvolania sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu rozhodoval vo veci odvolací súd. Vo svojom odvolaní sťažovatelia uviedli, že písomná žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na ministerstve nie je podľa ich názoru podmienkou toho, aby si mohli uplatniť právo na súde a ak prvostupňový súd zastával názor, že ide o nedostatok podmienok konania, tento bolo možné odstrániť. Okresný súd takto však nepostupoval a konanie zastavil.

Krajský súd uznesením č. k. 5 Co 294/06-40 z 20. novembra 2006 uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne. Zdôraznil, že okresný súd sťažovateľov riadne poučil tak o nedostatkoch ich návrhu, ako aj o spôsobe ich odstránenia. Sťažovatelia však napriek tomu nepreukázali okresnému súdu podanie žiadosti o predbežné prerokovanie nároku ministerstvu. Krajský súd navyše zdôraznil, že považuje za vylúčené za danej procesnej situácie, aby sťažovateľmi opísaným postupom okresného súdu došlo k porušeniu ich základných práv.

Sťažovatelia v sťažnosti ďalej uviedli, že k porušeniu ich práv došlo postupom okresného a krajského súdu tým, že k nim pristupovali od začiatku so zaujatosťou, ako osoby bez právnického vzdelania neboli súdmi v priebehu konania riadne poučení o svojich právach, najmä o tom, že majú právo na zastúpenie v konaní advokátom, konanie nebolo vedené spravodlivo, nezaujato a nestranne, v dôsledku čoho boli sťažovatelia diskriminovaní, postupom súdu im bola upretá spôsobilosť na práva preto, že si uplatňovali svoje základné práva a justícia k nim pristupovala zaujato pre ich sociálny pôvod, v dôsledku čoho bolo zasiahnuté do ich ľudskej dôstojnosti. V závere sťažnosti požiadali sťažovatelia ústavný súd o ustanovenie advokáta pre zastupovanie pred ústavným súdom z dôvodu pretrvávajúceho stavu hmotnej núdze a preukázali svoje majetkové pomery.

Uznesenie okresného súdu v spojení s potvrdzujúcim uznesením krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 22. januára 2007.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 20 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia OSP alebo Trestného poriadku.

Podľa § 30 prvej vety OSP účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov.

Podľa § 138 ods. 1 prvej vety OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníkov odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia o ustanovenie advokáta na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom požiadali a dokladovali svoje osobné a majetkové pomery,

ktoré nevyklučujú vyhovieie ich ťiadosti, ústavný súd sa zaoberal posúdením ich sťažnosti z hľadiska splnenia ostatných podmienok jej prijateľnosti na ďalšie konanie v zmysle § 25 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí. Návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene a návrhy zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods.2 zákona o ústavnom súde odmietne.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť ústavný súd odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

V nadväznosti na subsidiárnu právomoc ústavného súdu odmietol ústavný súd tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovatelia namietali porušenie ich základných práv rozhodnutím prvostupňového súdu.

Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru a práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 a podľa čl. 37 ods. 2 listiny rozhodnutím krajského súdu, ktorý považoval uznesenie okresného súdu za vecne správne, a preto ho potvrdil, ústavný súd posudzoval rozhodnutie krajského súdu, či nevykazuje znaky svojvoľnosti alebo arbitrárnosti.

Svoje rozhodnutie krajský súd odôvodnil takto:

„Napriek takto dôslednému procesnému postupu súdu prvého stupňa navrhovateľa svojim podaním z 18. mája 2006 došlým Okresnému súdu Martin 19. mája 2006 (čl. 26 spisu), oznámili súdu, že predbežne neprerokovali na základe písomnej žiadosti svoj nárok pre nesprávny úradný postup s odporcom v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. Nakoľko navrhovateľa napriek poučeniu a výzve zo strany prvostupňového súdu neodstránili nedostatok uvedenej podmienky (t. j. nepodali u odporcu písomnú žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, ktorú namietajú žalobou), pričom nedostatok uvedenej podmienky treba hodnotiť ako obdobu nedostatku procesnej podmienky, správne postupoval, keď v zmysle ust. § 104 ods. 2 O. s. p. rozhodol o zastavení konania vo veci. Len v prípade podania návrhu na predbežné prerokovanie by bola povinnosť okresného súdu vyčkať až do skončenia prerokovania pred príslušným orgánom konajúcim v mene štátu (§ 4 zák. č. 514/2003 Z. z.) bez toho, aby konanie prerušil. Rozhodnutie vo veci tu totiž nezávisí od otázky, ktorú v tomto konaní súd nie je oprávnený riešiť, tak ako to predpokladá ust. § 109 ods.1 písm. b.) O. s. p. Z uvedených dôvodov odvolací súd potvrdil napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne.“

Krajský súd sa stotožnil s právnym názorom prvostupňového súdu, ktorý založil svoje rozhodnutie na absencii splnenia podmienky konania pred všeobecným súdom sťažovateľmi napriek tomu, že boli na túto skutočnosť upozornení.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov

viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

V danom prípade ústavný súd nezistil svojvoľnosť pri interpretácii a aplikácii právnych predpisov, a preto sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Pokiaľ ide o sťažovateľmi tvrdené porušenie ich ostatných práv krajským súdom, teda práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a podľa čl. 10 ods. 1 listiny, a to aj v spojení s čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, podľa čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa čl. 4 ods. 1 a 4 listiny, podľa čl. 12 ods. 1 a 4 ústavy, podľa čl. 1 prvej vety a podľa čl. 3 ods. 3 listiny, podľa čl. 12 ods. 2 ústavy a podľa čl. 14 dohovoru, ako aj práva mať spôsobilosť na práva podľa čl. 14 ústavy a podľa čl. 5 listiny ústavný súd zistil, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu nemohlo dôjsť ani k porušeniu týchto základných práv, ktoré označili sťažovatelia, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti. Pokiaľ sťažovatelia namietali porušenie zákazu diskriminácie ústavný súd nezistil, že by s nimi bolo zaobchádzané krajským súdom odlišne než s inými osobami v rovnakom postavení, a to ani z dôvodu ich sociálneho pôvodu, na čo sťažovatelia osobitne poukazovali, ktoré by signalizovalo možnosť porušenia základných práv sťažovateľov. Obidve rozhodnutia všeobecných súdov sú založené na právnej argumentácii s minimálnym použitím voľnej úvahy pri interpretácii právnych predpisov, na základe ktorých obidva súdy rozhodovali. Znamená to, že v tejto časti absentuje potrebná príčinná súvislosť medzi namietaným porušením práv sťažovateľov a postupom krajského súdu, čo predstavuje dôvod pre odmietnutie aj tejto časti sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti namietali ďalej i porušenie práva na právnu pomoc v konaní pred súdom zaručeného čl. 47 ods. 2 ústavy a podľa čl. 37 ods. 2 listiny, čo odôvodnili tým, že sami právnické vzdelanie nemajú a v konaní neboli súdom poučení o svojich právach, a to ani o práve nechať sa v konaní zastúpiť advokátom. Ako vyplýva zo spisu okresného súdu, prvostupňový súd si poučovaciu povinnosť vo vzťahu k účastníkom splnil v dostatočnej miere vydaním uznesenia č. k. 10 C 69/2006-23 z 28. apríla 2006, v ktorom nie len vyzval sťažovateľov na doplnenie a opravu ich návrhu, ale odcitoval v ňom i rozhodujúce ustanovenia právneho poriadku a podrobne uviedol, o ktoré náležitosti a ako treba návrh na začatie konania sťažovateľov doplniť a aké listinné dôkazy súdu predložiť. Preto postupom a označeným rozhodnutím všeobecných súdov nemohlo dôjsť ani k porušeniu tohto základného práva sťažovateľov.

Pretože aj táto časť sťažnosti sťažovateľov bola z uvedených dôvodov posúdená ústavným súdom ako zjavne neopodstatnená, ústavný súd ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na to, že celá sťažnosť sťažovateľov bola posúdená ako zjavne neopodstatnená, ústavný súd ju odmietol a v nadväznosti na to sa už nezaoberal žiadosťou sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu, pretože dôvod odmietnutia sťažnosti nie je odstrániteľný ani pri kvalifikovanom právnom zastúpení sťažovateľov.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2007